

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': (972) 02-6426666 | פקס: (972) 02-6795050

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

"שכר ממוצע": לא מה שחשבתם האם אכן שוויוני או שגם כאן הביטוח תמיד זוכה?

"דיני נזיקין וביטוח למתקדמים", המדרשה, 20.11.2025

נתנאל פוזנר, עו"ד

אז על מה נדבר היום:

א- לא מה שחשבתם: שכר ממוצע לשכיר או למשרת שכיר; שכר ממוצע לעומת שכר מנוכה עונתיות; רכיבי השכר הממוצע, והתחשבות בהפרשות פנסיוניות וקרן השתלמות

ב- האם שוויוני או שגם כאן הביטוח תמיד זוכה?

האם אכן חזקות "לטובת הניזוק"? בין שכר ממוצע לשכר חציוני, והערה לעניין שכר נטו/ברוטו

עליית שכר ריאלית: הצורך לקחת בחשבון את עליית השכר הריאלית, השלכות ההתעלמות ממנה וההבדלים בין התנהלות חברות הביטוח כמשלמות פיצויים לבין התנהלותן בתחומי פעילותן האחרים.

לא מה שחשבתם

• מהו שכר ממוצע?

כשמו כן הוא: "השכר ברוטו לחודש במחירים שוטפים מחולק במספר משרות השכיר באותו חודש". מה יותר פשוט מזה?

אבל: השכר הממוצע לא באמת משקף את ההשתכרות האמיתית של העובדים:

• **רכיבי פיצוי שלא נכללים בשכר:** אמנם מוסיפים פיצוי עבור פנסיה (אך למה לא ממוצע?), אבל מה עם קה"ש יחסית?

כולל:

אינו כולל:

הפרשות סוציאליות המשולמות על ידי המעסיק כגון הפרשות לקרנות פנסיה, לקופות גמל, לקרנות השתלמות, לביטוח לאומי ולביטוח בריאות. השכר גם אינו כולל תשלומי פיצויי פיטורים.

תגמול בכסף: תשלומים כגון שכר יסוד, תוספות יוקר, תוספות ותק, מקדמות, תשלומים בעבור שעות נוספות, פרמיות, תגמולים, מענקים ותוספות למיניהן (שוטפים או חד-פעמיים) כמו כונניות, תורניות, "חודש 13", קצובת נסיעה, גמול השכלה, גמול השתלמות, תשלומים בעבור החזקת רכב, דמי הבראה.
תגמול בעין: תשלומים כגון זקיפות הטבה לרכב, לטלפון סלולארי, שי לחגים, לימודים, השתלמויות ונסיעות לחו"ל.

• "כולל עובדים זרים": דוידנקו. אבל האם מוצדק (והאם לעובד זר גם מחשבים לפי ממוצע ש"כולל ישראלים"?)

ממוצע של מה?

• האם נתוני השכר הממוצע מדויקים?

שכר חודשי ממוצע למשרת שכיר במחירים שוטפים: השכר ברוטו לחודש במחירים שוטפים מחולק במספר משרות השכיר באותו חודש. מהגדרת משרות שכיר נובע, כי השכר החודשי הממוצע למשרת שכיר נמוך מן השכר החודשי הממוצע לשכיר.

• דו"ח השכר של המל"ל לשנים 2023-2024:

פרסומי למ"ס = שכר "למשרת שכיר"; המשמעות – עובד בעל שכר גבוה אך ממספר מקומות עבודה עשוי להוריד את השכר הממוצע.

בשנים 2023-2024 הפרש עמד כ-9.5%!!

שנה	ממוצע מספר שכירים	שכר לשכיר (₪)	
		שכר ממוצע (₪)	שכר חציוני (₪)
2023	3,528,429	13,897	9,820
2024	3,588,743	14,657	10,368

שנה	ממוצע מספר מעסיקים	ממוצע מספר משרות	סך תשלומי השכר (מיליוני ₪)	שכר ממוצע למשרת שכיר (₪)	שכר חציוני למשרת שכיר (₪)
2023	274,297	3,866,421	49,062	12,693	8,683
2024	274,063	3,932,706	52,640	13,385	9,191

• וחשוב לדעת: קיים הבדל בשכר הממוצע לפי מגדר וגיל

תאריך	קבוצת גיל בדצמבר 2024	גברים			נשים		
		מספר שכירים	שכר ממוצע (₪)	שכר חציוני (₪)	מספר שכירות	שכר ממוצע (₪)	שכר חציוני (₪)
2024	עד 20	88,585	3,487	2,746	104,787	2,624	1,994
	29-20	349,731	9,650	8,002	404,699	7,542	6,389
	39-30	385,814	18,797	14,455	387,638	12,535	10,401
	49-40	353,945	23,319	17,045	385,511	14,880	11,849
	59-50	282,090	24,134	16,718	311,196	15,185	11,621
	60+	236,313	17,986	11,639	218,530	10,416	7,218

עונתיות

• מהם שינויים עונתיים וכיצד הם משפיעים על השכר?

יש להבחין בין שינויים כלכליים (למשל, בגין שינוי מבני בשוק או עליית שכר כללית) לבין שינויים עונתיים (כדוגמת מספר ימי עבודה נמוך בחודש, תשלום דמי הבראה שנתיים וכיו"ב)

• **שכר מנוכה עונתיות = שכר שמתחשב רק בשינויים הכלכליים** (בעוד ששינויים עונתיים מתפרשים לאורך כל השנה)

נתונים מקוריים Original data	נתונים מנוכחים עונתיות Seasonally adjusted data	מגמה Trend	אחוז שינוי חודשי של המגמה Monthly percentage of change in trend
שכר ממוצע למשרת שכיר - ש"ח			
במחירים שוטפים			
12,499			
13,214			
		13,171	
	13,287		
	12,743		
		13,198	0.2
	13,239		
	13,593		
		13,228	0.2
	13,213		
	13,292		
		13,260	0.2
	13,077		
	13,028		
		13,296	0.3
	13,110		
	13,193		
		13,334	0.3
	13,423		
	12,973		
		13,374	0.3
	13,418		
	12,743		
		13,413	0.3
	13,551		
	13,959		
		13,450	0.3
	13,380		
	13,086		
		13,484	0.3
	13,454		
	13,375		
		13,517	0.2
	13,540		
	14,339		
		13,549	0.2
	13,516		
	13,602		
		13,581	0.2
	13,525		
	13,150		
		13,610	0.2
	13,451		
	13,877		
		13,637	0.2
	13,697		
	13,832		
		13,663	0.2
	13,646		

• **אז באיזה שכר ממוצע נכון להשתמש?**

- מכיוון שהפיצוי נפסק על פני שנים, השכר הנכון יותר הוא שכר ממוצע מנוכה עונתיות; השבת המצב לקדמותו.
- פועל לטובת הניזוקים: מאחורי מסך הבערות עדיף שכר מנוכה עונתיות; תועלת שולית פוחתת
- לא משפיע על המזיקים: "חוק המספרים הגדולים"

האם אכן קיימות חזקות "לטובת הניזוק"

- השופט עמית (בעניין ההיוון): "בדיני הנזיקין בישראל ניתן למצוא כללים שמבטאים נטייה לטובת הניזוק (כגון: שכר ממוצע ולא שכר חציוני; שכר ברוטו ולא שכר נטו (ובפלט"ד – עד 25%); הנחה שכושר העבודה של הניזוק לא היה נגרע בעתיד)".

• האם השכר החציוני אכן מהווה מדד נכון?

- לא. השבת המצב לקדמותו אינה מציאת ה"אדם האמצעי" אלא פיצוי הלוקח בחשבון את דפוסי ההשתכרות שהיה יכול להרוויח: "בית המשפט חותר לאומדן המשקף ככל הניתן את המציאות, ובהיעדר נתונים ספציפיים המאפשרים חישוב אקטוארי-אינדיבידואלי, נעזר בית המשפט תכופות בנתון של השכר הממוצע במשק. נתון זה מקפל בתוכו את ממוצע דפוסי ההשתכרות של בני אדם בישראל. מתוך שמדובר בפיצוי אחיד על-פי נתון המשקף את הממוצע, בוודאי הוא מיטיב עם חלק ומרע עם אחרים" (השופט ריבלין; ריס אבו חנא) זהו פיצוי אמת
- השכר הממוצע הוא ממוצע משוקלל שלוקח בחשבון סיכוי גבוה (50%), להרוויח מתחת לשכר החציוני, אבל גם סיכוי (נמוך יותר) להרוויח הרבה מעל
- פוגע באחידות וביעילות: לא ניתן לחשב שכר חציוני באופן שוטף.

הנתונים המתקבלים מהקובץ הינם ברמת המפעל ולא ברמת הפרט ולכן לא ניתן לחשב את השכר החציוני.

- האם חציוני תמיד יותר נמוך? תוחלת החיים החציונית יותר גבוהה, ועדיין טוענים לממוצע כי יותר נכון. אם הטענה שחציוני יותר נכון, צריך להחיל גם על תחומים אחרים.
- רצון המחוקק – מגבלת פיצוי בפלט"ד

ומה עם שכר ברוטו/נטו?

- הקושי העיקרי: הפיצוי בגין אובדן השתכרות (ברוטו) גבוה מההשתכרות אותה היה מרוויח לולא הפגיעה (נטו). סטייה, לפחות לכאורה, מ"השבת המצב לקדמותו"
- האמנם?

1. **הבדל בין חישוב הנזק לחישוב הפיצוי**: בעוד שהנזק הכולל נקבע לפי "השבת המצב לקדמותו", בחישוב הפיצוי (והניכוי) יש לזכור את התכלית לפיה "המזיק ישלם את מלוא נזקו".

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים (תיקון), תשל"ח-1977

2. **פלת"ד ורצון המחוקק**

חוק פיצויים לנפגעי תאונות דרכים, תשל"ה-1975,
נכנס לתקפו ב-25 בספטמבר 1976, ומוצע עתה לתקנו
בשני עניינים במגמה לאפשר הקטנת דמי הביטוח.

3. **והאם לא מדובר בחזקה לטובת המזיק?**

פיצוי בגין אובדן השתכרות ברוטו היווה את הנימוק להיוון ברוטו (עניין ההיוון, פס' 58). שילוב של רכיבים אלו מוביל לכך שמדובר בחזקה שמפחיתה את הפיצוי, במיוחד בתיקים בהם נעשה שימוש בשכר ממוצע: ואני מציע לכם לבדוק, אבל רק כאינדיקציה – כאשר הפיצוי הוא לפי שכר ממוצע, והפיצוי משולם בגיל צעיר (מתחת ל-16-17) הפיצוי אפילו בגין אובדן השתכרות גבוה יותר.
בשאר ראשי הנזק – היוון נטו יגדיל משמעותית את הפיצוי (ולכן, בפועל, בשביל שיהיה איזון צריך שיהיה מדובר בניזוק שמרוויח הרבה יותר).

התפתחות השכר

- השופט עמית (עניין ההיוון): "הניסיון לנבא את העתיד לצורך קביעת גובה הפיצוי לוקח בחשבון תרחישים צפויים ומתעלם מתרחישים בלתי צפויים, בין אם הם "לטובת הניזוק" ובין אם "לטובת המזיק".
- מהם אותם תרחישים צפויים? השאלה תלויה במה הנתונים הכלכליים הקיימים כיום (למשל: מה שמעניין הוא התשואה לאורך שנים, ולא התשואה נכון להיום; מה שמעניין הוא הצרכים לאורך שנים, ולא הצרכים נכון להיום)

**מסקנה: גם בשכר – יש להתחשב בתרחיש
הצפוי בעתיד, בין אם עלייה ריאלית ובין אם
ירידה ריאלית**

ומה קובעת הפסיקה?

- השופט אור בהרכב (עניין חיימס): "אוי אפוא שייאמרו הדברים במפורש, וכדי להבהיר מכאן ואילך: א. במסגרת היוון סכומי פיצויים המגיעים לניזק בגין נזק עתידי לא תובא בחשבון האפשרות של גידול השכר הריאלי במשק; ב. האפשרות של גידול השכר הריאלי במשק ניתנת להוכחה, ואם תוכח יינתן לה ביטוי במסגרת חישוב הפסד כושר ההשתכרות. הדבר ייעשה בדרך של קביעת בסיס השתכרות צפוי גבוה אחר, דבר שיגדיל את סכום הפיצוי".

ושימו לב – השופט אור התייחס לגידול בשכר הממוצע

- השופט עמית (דן יחיד), בהליך בעניין גילוי מסמכים: "בדיני הנזיקין, לפחות כפי שהם כיום, בית המשפט פוסק על פי השכר הממוצע במשק כפי שהוא ידוע ביום מתן פסק הדין, ולא על סמך תחזיות לעליית השכר הממוצע בעשר השנים הקרובות. מובן כי בית המשפט רשאי לפסוק, וכך נעשה גם כדבר שבשגרה, כי הנפגע היה משביח את שכרו במהלך השנים. אך אין לכך ולתחזיות לעתיד ולא כלום"

האם באמת השופט עמית צודק?

1. הלכת **חיימס** היא תקדים מחייב. לעומת זאת, דן יחיד (בוודאי בעניין גילוי מסמכים) אינו תקדים (השופט שטיין, עניין זדורוב).
2. **פיצוי אמת והשבת המצב לקדמותו**: התעלמות מהשינוי הריאלי (כפי שהוא צפוי בהתאם לנתונים הנוכחיים) משמעה בהכרח פיצוי לא נכון באופן משמעותי (בין אם כפיצוי יתר ובין אם כפיצוי חסר); ואכן, **חיימס ואבו חנא** מבקשים לפסוק פיצוי אמת, ואילו רע"א 5406/22 מתייחס לאחידות (וללא אמת, צדק או השבת המצב לקדמותו, אפילו באופן רוחבי).
3. האם באמת לא מתייחסים לעליית השכר הריאלית העתידית (שלא בשכר הממוצע)? תביעות מורים; תביעות סטודנטים; **חוות דעת בעניין השתכרות**.
4. ומעבר לכך, בהתאם להלכת **חיימס** מדובר בשאלה עובדתית. ממילא, כפי שדנו בהיוון, האם לא צריך לדון בשינוי בשכר הממוצע על פי חוות דעת (ולגלות מסמכים)?
5. ומנגד, פשטות ואחידות: אלא שאין פגיעה (צריך לדון בתיק אחד, ואחר כך תיקבע הלכה לכל התיקים), **מה עם פיצוי אמת?**
וצריך לזכור: שנות העתיד הרבות לא מאוזנות עם שנות העבר הקצרות (ולכן ההסתמכות על השכר "כיום" אינה יוצרת אחידות ושוויוניות).

ומה באמת צפוי בעתיד?

- כל הגופים השונים מתכננים תוכניות על פי המצב הצפוי בעתיד, וצופים עלייה ריאלית משמעותית.
- ומהם אותם נתונים?
- מה שהיה הוא שיהיה? נתונים היסטוריים מלמדים על עלייה ריאלית של 1% ויותר לשנה.
- בנק ישראל: צפי עתידי לעליית שכר ריאלית של לפחות 0.8%.
- המוסד לביטוח לאומי: "הגידול הריאלי בשכר נע בין כ-0.9% ל-1.1%, כאשר הנחת הגידול הריאלי בשכר לאורך התחזית היא 1% בממוצע לשנה".
- המפקח על הביטוח: מחייב את חברות הביטוח והפנסיה לקחת בחשבון עלייה ריאלית של 1.2%. שימו לב – לאור צו ההרחבה האוכלוסייה אליה מתייחסת החובה זהה לאוכלוסייה על פיה מחושב השכר הממוצע במשק.
- חברות ציבוריות: צפי לעלייה משמעותית כדוגמת עלייה ריאלית של 1% (חברת החשמל), או שיעור עליית שכר 2-4% (בזק).

אבל למה זה חשוב?

1. "עובדים עלינו בעיניים": כל הגופים במשק, כשמנסים לתכנן תוכניות רלוונטיות למציאות. **האם הגיוני להשאיר רק את דיני הנזיקין כפרימיטיביים? במצב הנוכחי – הביטוח תמיד זוכה**

2. השתק שיפוטי: דיווח לגורמים מדינתיים והתנהלות בעניין אחר, לאו דווקא בהליך שיפוטי, עשוי ליצור השתק שיפוטי (בר"מ 8689/14, השופט עמית).

3. ומה עם נתוני העלייה בשכר של חברות הביטוח:

א- השופט עמית: אין לגלות את נתוני העלייה בשכר של חברות הביטוח. נימוקים לפיהם מדובר ב"תועלת שולית" וסודיות מסחרית.

ב- האם אכן תועלת שולית: ההיפך המוחלט:

לשם הדוגמא – בעניינו של ניזוק בן 21, ובהנחה שישנה עליית שכר של 1%, ההפרש בפיצוי (בגין אובדן השתכרות ופנסיה) עומד על יותר מ-20% (ולמשל, לפי 40% אבדן שכר, מגיע **ליותר מ-312,000 ₪**).

בדומה, בעניינו של ניזוק בן 40, ובהנחה שישנה עליית שכר של 1%, ההפרש בפיצוי (בגין אובדן השתכרות ופנסיה) עומד על כ-12.5% (ולפי הפסד, מגיע **ליותר מ-143,000 ₪**).

זה שולי? ותזכורת: שכר ממוצע רלוונטי בעיקר לקטינים אצלם ההפרש גבוה יותר

ג- סוד מסחרי: לא מונע שימוש בנתונים גלויים או השתקים

אז איך מחשבים

1. חישוב אקטוארי: חישוב שוטף (או בנוסחה מקוצרת). לא מדובר בשינוי של שיעור ההיוון, אלא בתוספת (קבועה ואחוזית) לסכום הפיצוי החודשי.

למשל: השופט שלום ברנר בעניין **לופו**: קביעת שיעור העלייה הריאלי ושליחת הצדדים לביצוע החישוב (או באמצעות אקטואר).

מנגד: השופטת זנדברג; טעות ביצירת הקשר בין רכיבי הנוסחה המקוצרת לבין שינוי שיעור ההיוון (קביעת שכר גלובאלי).

2. חישוב בהתאם להלכת **חיימס**: אם לא מחשבים באמצעות נוסחה מקוצרת, יש לקבוע בסיס שכר לחישוב גבוה יותר.

למשל: לניזוק בן 21 ובהנחה שיש עלייה של 1%, יש להעלות את בסיס השכר בכ-20%.
כל תוצאה אחרת משמעה שחיקה משמעותית של הפיצוי (למשל, במקרה שכזה, השכר בסוף התקופה יחושב לפי פחות מ-50% מהשכר הממוצע הצפוי באותו מועד)

ומה צופן העתיד – נצטרך להמתין ולגלות

ד"ר אסף פוזנר משרד עורכי דין
Dr. Asaf Posner Law Office

www.posner-law.co.il | office@posner-law.co.il

טל': 02-6426666 (972) | פקס: 02-6795050 (972) Fax:

בית אמות הר חוצבים, רחוב קרית המדע 11, ת.ד. 45152, ירושלים 9777611

Beit Amot Har Hotzvim, 11, Kiryat HaMada St., P.O. BOX 45152, Jerusalem 9777611, Israel

תודה לכולם

למצגת ולחומרים נוספים ראו:

www.posner-law.co.il